

DE DAGVAARDING VAN MILIEUDEFENSIE'S KLIMAATZAAK TEGEN ING: KORTE SAMENVATTING

Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend. Voor een volledig overzicht wordt verwezen naar de dagvaarding d.d 28 maart 2025 of de uitgebreide samenvatting ([Nederlands](#) & [Engels](#)).

Op 28 maart ontvangt ING een dagvaarding. In de dagvaarding beargumenteert Paulussen advocaten namens Milieudefensie dat ING de klimaatdoelen van het Parijsakkoord in gevaar brengt. Hiermee schendt ING zijn zorgplicht om gevaarlijke klimaatverandering tegen te gaan en mensenrechten te beschermen. ING handelt daarmee in strijd met het recht.

MEER DAN 1,5 GRADEN OPWARMING IS CATASTROFAAL

De aarde warmt in razendsnel tempo op. Sinds het begin van de industriële revolutie is de concentratie van broeikasgassen, zoals CO₂, in de atmosfeer sterk gestegen, met name door de **verbranding van fossiele brandstoffen**. In de wetenschap is al meer dan 100 jaar bekend dat extra CO₂ voor extra opwarming van de aarde zorgt, en de klimaatwetenschap waarschuwt al decennialang voor de verstrekkende gevolgen hiervan.

In 2018 kwam het VN-klimaatpanel (IPCC) met een rapport waarin werd aangegeven dat een stijging van meer dan 1,5°C wereldwijd al ernstige risico's met zich meebrengt. De gemiddelde **temperatuur is inmiddels met 1,3 graden gestegen**. Ook nu al creëert de opwarming van de aarde een groot gevaar voor het leven en de gezondheid van mensen en ecosystemen. Met de huidige uitstoot van broeikasgassen dreigen we zelfs een temperatuurstijging van 3°C te bereiken, wat catastrofale gevolgen zou hebben voor de planeet.

Klimaatverandering bedreigt unieke ecosystemen en biodiversiteit, zorgt voor extreme weersomstandigheden die leiden tot waterschaarste en

voedseltekorten waardoor het leven van miljoenen in gevaar komt, in het bijzonder gemeenschappen in het **mondiale Zuiden**. Door het bereiken van kantelpunten ('**tipping points**') kan de opwarming oncontroleerbaar versnellen. Ook in Nederland zijn de gevolgen van klimaatverandering nu al merkbaar. De hittegolf in juli 2019 leidde tot vierhonderd extra sterfgevallen, de wateroverlast in Limburg zorgde voor meer dan 430 miljoen euro schade, de Waddenzee bereikte voor het eerst 21°C. Klimaatverandering zal ook onze voedselzekerheid en economie bedreigen, en zal leiden tot mondiale instabiliteit en vluchtelingenstromen.

WAT MOET ER GEBEUREN?

Om gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen, moet de opwarming van de aarde in ieder geval tot ruim onder de 2°C en bij voorkeur tot 1,5°C worden beperkt, zo is in 2015 bij het Parijsakkoord vastgesteld. In 2021 zetten wereldleiders in het Glasgow Climate Pact de **gevangengrens op 1,5°C**. Daarvoor zijn zogenaamde reductiepaden opgesteld: in 2030 moeten ten opzichte van 2019 de broeikasgasemissies wereldwijd met 43% gedaald zijn en de CO₂-uitstoot met 48%. In 2050 moeten de CO₂-emissies netto-nul zijn. Zelfs als deze reductiepaden gevolgd worden, is er nog steeds een kans van 50% dat aan het eind van deze eeuw de temperatuur toch hoger is dan 1,5°C. Deze reductiepaden gelden daarom als **absolute ondergrens**.

BANKEN ALS CRUCIALE SLEUTELFIGUREN

Banken hebben aanzienlijke macht in de economie, doordat ze kunnen bepalen welke bedrijven of sectoren wel of niet gefinancierd worden. Daarmee hebben banken dus ook een centrale rol in de broeikasgasuitstoot van de activiteiten die ze financieren. Een bank kan ervoor kiezen om te investeren in duurzame projecten of te zorgen voor een **snelle afbouw van investeringen in fossiel**. Maar op beide fronten nemen banken hun verantwoordelijkheid niet, of onvoldoende.

De internationale gemeenschap heeft (o.a. in de VN-Race to Zero, de UN Guiding Principles en de OESO-richtlijnen) duidelijk gemaakt dat ook niet-staatelijke actoren, waaronder banken, een cruciale rol spelen om te zorgen

dat de opwarming van de aarde beperkt wordt tot 1,5°C. Voor een belangrijke systeembank als ING geldt dat al helemaal.

WAT MOET ING DOEN?

Ook ING zal zijn uitstoot in 2030, 2035, 2040 en 2050 moeten reduceren zodanig dat deze in lijn zijn met het mondiale reductiepad voor een 50% kans op 1,5°C zoals hierboven genoemd. Er zijn geen redenen denkbaar waarom een bank als ING *minder* zou moeten doen dan wat mondiaal noodzakelijk is.

- **Fair share.** Sterker nog, de reductiedoelen van financiële instellingen moeten een *fair share* zijn van de mondiale halvering, zo wordt benadrukt door onder meer het VN-Race to Zero en het VN-expert rapport over de reductiebeloftes van niet-statelijke actoren. Financiële instellingen uit ontwikkelde landen, zoals ING, moeten met andere woorden méér doen dan het mondiale gemiddelde om hun uitstoot te reduceren, gezien hun **grotere verantwoordelijkheid**.
- **Absolute en intensiteitsdoelen.** ING moet ook absolute doelen en niet alleen intensiteitsdoelen formuleren. Bij de laatste gaat het enkel om het verminderen (efficiënter maken) van uitstoot per eenheid product.
- **Portefeuillebrede en sectorale reductiedoelen.** Naast het formuleren van doelen per sector, moet ING ook portefeuillebreed doelen opstellen. Het levert namelijk ineffectief beleid op wanneer ING bijvoorbeeld zijn reductiedoelen zou behalen door op één deel van zijn portfolio financiering stop te zetten, en ondertussen in andere sectoren nalaat actie te ondernemen.
- **Nieuwe fossiele projecten.** ING moet stoppen met het financieren van bedrijven die nog nieuwe fossiele projecten starten. Dit zorgt namelijk voor een grotere 'carbon lock-in', waarbij de vraag naar fossiele brandstoffen in stand wordt gehouden en de overgang naar duurzame alternatieven wordt gedwarsboomd.
- **Gefinancierde en gefaciliteerde emissies.** ING heeft zowel gefinancierde als gefaciliteerde emissies, ofwel: uitstoot verbonden aan door de bank verstrekte leningen, en uitstoot die is verbonden aan de diensten van de bank bij kapitaalmarkttransacties, zoals het

onderschrijven van obligaties en aandelen. Het is noodzakelijk dat voor beide categorieën reductiedoelen worden opgesteld.

WAT DOET ING?

- ING is de grootste bank van Nederland, en ook internationaal invloedrijk. De uitstoot van ING was naar eigen zeggen in 2024 **261,6 megaton**, wat vergelijkbaar is met meer dan 1,5 keer de uitstoot van alle burgers en bedrijven in Nederland. De bank heeft voor het **grootste deel (tenminste 70%) van zijn uitstoot geen reductiedoelen gesteld.**
- Op dit moment heeft ING **geen absolute reductiedoelen** – de bank heeft zich hiertegen zelfs nadrukkelijk verzet. Omdat ING inzet op intensiteitsdoelen en niet op absolute doelen, kan het strikt genomen zelfs zijn dat de absolute uitstoot van de bank toeneemt.
- ING heeft nog 17,1 miljard euro aan leningen uitstaan bij olie- en gasbedrijven, waarvan de meesten nog **nieuwe fossiele projecten** starten, en daarnaast nog 13,4 miljard euro naar fossiele energieopwekking. Dit is samen ruim **30 miljard euro.**
- ING kondigde aan te stoppen met financiering voor zogenaamde “*pure-play upstream oil & gas companies*”. Echter, het grootste deel van de nieuwe olie- en gasprojecten wordt gestart door olie- en gasbedrijven die naast olievelden opboren bijvoorbeeld ook olie verhandelen (denk aan Shell of ExxonMobil), en ING blijft deze bedrijven gewoon financieren.
- ING heeft aangekondigd te stoppen met 'projectfinanciering' voor nieuwe olie- en gasvelden, maar gaat nog door met bijvoorbeeld algemene bedrijfsleningen en kapitaalmarktdiensten voor bedrijven die deze projecten starten.
- ING rapporteert niet over **gefaciliteerde emissies**, ook niet in het laatste jaarverslag, terwijl ING al jaren belooft om dit uiterlijk 2025 te zullen doen. ING heeft geen emissiereductiedoelen voor kapitaalmarktfinanciering. Volgens Follow the Money heeft ING sinds het Parijsakkoord fossiele bedrijven op deze manier aan EUR 83,2 miljard geholpen via het onderschrijven van obligaties.

ING WIST HET

Een groot gevaar veroorzaken terwijl er maatregelen genomen kunnen worden om dat gevaar te voorkomen, mag volgens de Nederlandse wet niet. Dat wordt **onrechtmatige gevaarstelling** genoemd (artikel 6:162 Burgerlijk Wetboek). Wil er sprake zijn van onrechtmatige gevaarstelling, moet er aan bepaalde criteria voldaan worden: zo moet het gevaar bijvoorbeeld groot genoeg zijn (wat uit het bovenstaande duidelijk is geworden); ING moet anders hebben kunnen handelen (hierboven verduidelijkt); en ING moet hiervan op de hoogte zijn geweest.

ING weet al sinds 2007 van de ernst van de klimaatcrisis, de verantwoordelijkheid van banken zoals ING, de noodzaak van het uitfasen van fossiele brandstoffen, en de mogelijkheden die ING heeft om zijn uitstoot te verminderen. ING heeft dus **willens en wetens** zijn uitstoot niet teruggebracht, en heeft ervoor gekozen zoveel fossiel te financieren dat ING zelfs is blijven stijgen in de ranglijsten van de grootste fossiele banken wereldwijd.

ING MOET MENSENRECHTEN RESPECTEREN

Onder de zorgplicht van ING valt ook het respecteren van mensenrechten. Dat geldt in het bijzonder voor het **recht op leven** en het **recht op een ongestoord gezinsleven**. Maar ook voor het **recht op een schoon, gezond en duurzaam leefmilieu**, waaronder ook het recht op een veilig klimaat valt. Gevaarlijke klimaatverandering schaadt vele mensenrechten, en zal deze nog verder schaden. Om die reden hebben rechters van over de hele wereld vastgesteld dat mensenrechten ook bescherming bieden tegen gevaarlijke klimaatverandering. Zo ook Nederlandse rechters in de Urgenda- en Shell-zaak. Bedrijven, zoals ING, zijn daarom ook verplicht om hun uitstoot terug te brengen en bij te dragen aan de bescherming van mensenrechten. Deze verplichting geldt voor de totale impact van ING: dus zowel zijn directe uitstoot (scope 1), als zijn indirecte uitstoot (scope 2 en 3).

WAAROM EEN VONNIS EFFECTIEF IS

ING kan aanvoeren dat de eisen van Milieudefensie niet effectief zijn, bijvoorbeeld omdat ING's uitstoot maar een deel van de wereldwijde uitstoot

is, of dat anderen ING's financiering zullen gaan overnemen. Maar hoge rechters in binnen- en buitenland hebben dit verweer herhaaldelijk afgewezen, zoals in de Urgenda-zaak, de F35-zaak, de Duitse Neubauer- en Belgische klimaatzaak, en de KlimaSeniorinnen-zaak bij het EHRM. Bovendien zal uit een vonnis een bredere boodschap spreken: dat ook banken hun verantwoordelijkheid moeten nemen. In die zin zal een vonnis dan ook een zogenaamd '**vliegwieleffect**' teweeg brengen.

DE EISEN VAN MILIEUDEFENSIE

Kort samenvat (volledige eisenpakket in hoofdstuk XX van de dagvaarding) eist Milieudefensie het volgende:

1. ING halveert zijn totale uitstoot in 2030 en vermindert zijn uitstoot verder in de jaren erna in lijn met de wetenschap.
2. ING vermindert zijn uitstoot in 8 vervuilende sectoren die ING financiert, zoals staal en luchtvaart, in lijn met reductiepaden van het NZE-scenario van het Internationaal Energieagentschap.
3. ING stopt met financieren van bedrijven die nieuwe olie- en gasprojecten starten.
4. ING vraagt een goed klimaatplan van alle grote bedrijven die ING financiert.